مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

رڼاګل اریوبزی ۲۰۲۱/۰۲/۲۴

د خدای د مخلوق په خدمت کی د فخر افغان ژوندو ن

او د خدایی خد متګارو بی تاوه پا ځون

دوهمه برخه

د عدم تشدد بشری منځپانګه:

پاچا خان په پښتنوکی د ناخوالیو او د برتا نوی ښکیلاک په خلاف را پا څید چی په لومړی سر کی تشدد ورته دانقلاب نږدی او د کامیا بی لار ښکا ریده او لیکی چی«دتجربی نه وروسته راته معلومه شوه چی دجنګ په وخت کی اسونه نه تیاریږی نو ځکه می ارا ده وکړه چی خپل کلی ته وا پس کیږم او دعدم تشدد داصولو په بنا به کارکوم»[عبدالغفارخان...۱۶۸-۱۶۹م] دلته دپا چا خان په هد ف کی بدلون نه لیدل کیږی خو هدف ته درسیدو لاریی د تشدد نه په عدم تشدد بدلیږی.ډاکتر ځیرکیار دا په عدم تشد د بنا شوی پا ځون«بی تاوه پاځون »بللی دی.ده تر همدی سریزی لاندی یوه درنه څیړنیزه رساله لیکلی ده او په هغی کی یی د «بی تاوه پاځون»موخی،ډولونه او دوخت او ځای دشرایطو سره برابر میتودونه په زړه پوری تشریح کړی دی. که څوک دپاچاخان دژوند او اثارو سره لږ څه اشنا وی اود ډاکتر ځیرکیار لیکنه یی لوستلی وی نو حتما په دی پوهیږی چی بی تاوه پاځون یا عدم تشدد«تش خبری کول»یا« هیڅ نه کول »نه دی بلکی بی له « تشدده» نور هر څه کول دی،دوینو په ځای دخولو تویول دی.تشدد خو په حقیقت کی یوازی ټوپک یا سو ټک ته لاس اچول دی،وژل، دوینو تویول،دجوړو ودانیو ورانول دی او دنورو اقتصادی،فرهنګی او ټولنیزو چارو
دپرمختګ زمینه محدودول او یا بیخی له منځه وړل دی.پاچاخان لیکی چی«عدم تشدد یو طاقت دی،څرنګه چی تشدد یو طاقت دی.دعدم تشدد دغسی فوج دی لکه څنګه چی دتشدد دی،خو دعدم تشدد وسیله تبلیغ دی اود تشدد وسیله ټوپک دی،عدم تشدد په خلکو کی محبت پیدا کوی،همت پیداکوی او جرات پیداکوی،او تشدد په خلکو کی نفرت پیداکوی،ویره پیدا کوی او بزدلی پیداکوی.[عبدالغفار خان....۳۶۱م]

عدم تشد د په حقیقت کی دپیچلوسیاسی ،ټولنیزو،روحی اوروزنیزو لانجوسره لاس او ګریوان کیدل او په دی لار کی دبی شمیره ستونځو او کړاوونو زغمل دی،ځکه چی دبی تاوه پاځون موخه د مخالف له منځه وړل،وژل،کمزوری کول اومغلوبول نه دی بلکی دشیطانی او غیرانسانی اوصافونه دانسان ازادول دی،دانسانیت سره دهغه پیوستول دی، دزور مغلوبول دی،په نیکی دبدی مخه نیول دی،دظلم،غلامی،کینی او تعصب جرړی ایستل دی.دا نو دغتو او ځواکمنو مټو،دټوپک یادسوټک ساده اوبی مانا کار نه دی بلکی ژوره او هراړخیزه پو هه،زغم،،مینه،پوخ ایمان،زړه ورتیا،کلکه اراده،په ځان واکمنی او بی پایه حوصله غواړی.دا ځکه چی دبی تاوه پاځون فکری لارلید په انسان کی د«نیکی»یا«ښیګڼی»ارثی ماده،بنسټ یا هسته وینی چی په ظالم او مجرم انسان کی هم له منځه نه ځی او په ځای پاتی کیږی.دا بنسټ په لازمه پو هه،زغم،حوصله،مینه اومحبت او د ځانګړو میتودونو د کارولو له مخی را بیداریږی، وده او پرمختګ کوی،ځواکمن او په«بدی»واکمن کیږی،په نفس باندی د کنترول جرات او وس پیداکوی او دفساد،ظلم او استبداد بنسټ ورانوی.په دی توګه مظلوم نه یوازی د ظالم نه بلکی ظالم هم دخپل ظلم او وحشت نه ازادوی او انسان ته دانسانی برابری او ورورولی وچت مقام وربښیی.بی تاوه پا ځون د زورزیاتی،ویری، ستم او نفرت په ضد پاځون دی،کوم نژاد،دین،مذهب اویا کومه بله عقیده نه بلکی زور زیاتی،ظلم،استبداداو کینه په نښه کوی،بد کار د بد و کړنو،افکارو او اوصافو دغلامی نه ازادوی او دانسانیت په هکله یی د همزه شینواری د دی تعریف سره اشنا کوی چی :

په یوطرف دمین سری دحسرت اوښکی واخله
په بل طرف ور سره تول کړه کوه قاف په تلـه

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولـئ

ا نسـا يت د شجا عت حيا سـخا نـو م د ی
پام چې يې تول نه کړی د جنګ اودمصاف په تله

په ټو لنيز ژوند کې د يوه انسان انسانی ځانګړتياوی لکه زړه ورتيا،مينه صداقت،سخاوا انصاف د بل انسان سره په عملی خواخوږی کې سره يو ځای کيږی او د انسانيت لوړ مقاو ترې جوړيږی.فخری افغان ليکی چې:«انسان چې انسان وی ځومره همدرد وی او چې انسانيت ترې لاړ شي ځومره بی رحمه شی.» [عبدالغفار خان...۷۰۸م]هو!همدردی او خواخوږی په انسان کی انسانيت ساتی،پالی او روزی او بی رحمی يې له انسانيته راګرځوی اود وحشت په لور يې هڅوی.يا چا خان په انسان کی دانسانيت دساتنی او پالنی تر ټولو ښه لار داسلام مبين دين ګڼی چې پکی دخدای دمخلوق خدمت،دهغه سره انصاف ،مينه اوعدالت دلوی پروردګار په دربار کی تر ټولو ښه عبادت دی.د اسلام پيغمبر حضرت محمد(ص) فرمايي چې:«له شرک وروسته تر ټولوناوړه ګناه داله بندګانو ځورول دی او تر ايمان وروسته تر ټولو لويه ښيګڼه داله مخلوق ته اسانتيا برابرول دی.»[عبدالها دی ملاخيل:خوږی خبری، دانش کتابخانه،پيښاور،۱۰م]حضرت عمر(ض)دخدای مخلوق سره په انسانی چلند کی،په صداقت ،خواخوږی،مينه او محبت کی داسلام په مبين دين باندی دعقيدی عملی معيار وينی اوفر مايی چې:«دچا لمونځ او روژی ته نه ګلکی دهغه ښومعاملو،انسانی خواخوږی او رښتينولی ته ګوری.»[عبدالهادی ملا خيل...۳۶م]که ښه ګذاره، خواخوږی او رښتينولی نه وی نو عقيده باندی دزړه د تصديق نښی او نښانی هم نه ليدل کيږی.په دی صورت کی د عقيدی نه وسيله جوړيږی او چې عقيده وسيلی ته را ټيټه شي نو په ريا بد ليږی،وحشت او منافقت ته لار خلاصيږی او دټولنيز ژوند انسانی ښسټ کمزوری شي اوبالاخره ورانيږی.له همدی امله دخدايي خومتګارو بی تاوه پاڅون خپله ټګلاره داسی ټاکلی ده چې:«هر خدايي خد متګار به صابر وی او دزور او زياتی مقا بله به په ښو خويونو کوی او په مينه او محبت به تيری کوونکی له بد کار نه اړوی.»[د علومو اکا ډمی :دسولی او ازادی مشال،عدالت مطبعه ۱۳۸۸ لمريز کال ۱۳م.]د خدايي خدمتګارو دمنشور داپړوکی موږ ته دپښتو ژبی دشعر او اد ب په تاريخ کی دخو شال ختک دا څلوريزه را يا دوی چې :

ښــه سـړی د چا په بـد و نظر نـــه کا
که څوک بد ور سره کا ندی دی به ښه کا

پــه بــار دا ره ونــه تـل کا نی و ريـږی
و ر ته ګـو ره چــې بار داره ونه څـه کا

هرخدايي خدمتګار په خپله خوښه منلی وه چې په خپل ټولنيز،سياسی او شخصی ژوند کی به د«بار داری ونی»رول لوبوی او هيڅ به«د خپلی ژبی او لاس نه دخدای مخلوق ته ضرر»[د علو مواکا ډ می...۱۳م] نه رسوی.خدايي خدمتګاری په عمل اونظر کی دهر ډول بند يز او توپير نه لوړه وه،دهغی دنړی ليد په منځ کی انسان و او دا نسان له پاره دا سی جهان و چې له زور ،تيری،ويری، لوږی او بد ګما نی نه پاک او دسولی، سوکالی،وروری، برابری او مينی نه ډک وی.خان عبدالغفرخان ليکی چې:«موږ له په کار دی چې دخدای مخلوق دتکليف او ارام فکر او خيال وساتوا څه چې کوو،نو چې اول يې په ځان وګورو،که چيری ځان له يې خوښوو بيا په کار دی چې بل له يې هم خوښ کړواو که چيری ځان له يې نه خوښوو،نوچې بل وروړ له يې هم خوښ نه کړو.»[عبدالغفار خان...۲۱۴ـ۲۱۵م] د خدای د مخلوق په هکله دپاچاخان دا دريځ دپښتو دشعر او ادب ماليار رحمان بابا ددی غوښتنی سره سمون خوری چې :

دسړی په خاطر هرڅه هر څه ګرځی
نـــه چې و ګڼی همــه واړه ر و ا

لــکه ځان هسی وبل وته نظر کـړه
لکــه ستا دی هسی ځان دی د هر چا

پورتنی څرګندونی مو دی پايلی ته رسوی چې دبی تاوه پاڅون فلسفه دښتر دفکری ودی په تاريخی ځنځير کی هغه فلسفه ده چې پکی خيال او ارمان دعقل اوفکر سره او دا ټول بيا دعمل سره يو ځای شوی دی اوټولی سياسی هلی ځلی يې په اخلاقی ښسټ بنا شوی دی.دا په حقيقت کی هغه فلسفه ده چې که دانسانيت په تله وتلل شي نو تر بل هر سياسی او فلسفی مکتب نه درنه ده.د پاڅون بيتاوه کول«عدم تشدد» فخرافغان اوخدايي خد متګارو ته دا امکان په لاس ورکړ چې دپښتنی ټولنی بيلابيل اړخونه دبدلون او پرمختګ په لور وخوځوی .
ددی ليکنی په دريمه برخه کی به دپاچاخان او خدايي خدمتګاروهغه هلی ځلی وګورو چې دپښتنو بچيانو دښوونی او روزنی په برخه کی يې کړی دی .

نور بيا

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليرلو مخکې په خير و لولئ